

Spellingwijzer

Nederlands

NIEUWE
EDITIE

intertaal

nieuwe editie

Nederlands

Spellingwijzer

intertaal

Klank en spelling

De klanken van een taal worden weergegeven met de letters van het alfabet. Het Nederlandse alfabet bestaat uit:

- **klinkers:** a, e, i, o, u
- **medeklinkers:** b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x, z

De letter **y** komt voor in leenwoorden en heeft de klank /i/ of /j/: *baby, yoga*
Sommige klanken kunnen met verschillende letters worden geschreven. In een aantal gevallen geven **spellingregels** aan hoe het moet.

Lettergrepen

Een woord kan uit één lettergreep bestaan, bijvoorbeeld: *blad* – of uit meerdere lettergrepen, bijvoorbeeld: *blad-zij-de*. Het einde van een lettergreep is belangrijk bij bepaalde spellingregels.

Klinkers

Een klinker kan een lange of een korte klank weergeven.

In een **open lettergreep** (een lettergreep die eindigt op een klinker) geeft de klinker een lange klank aan: *ka-ter, cho-co-la, re-gel, mu-ren*.

In een **gesloten lettergreep** (een lettergreep die eindigt op een of meer medeklinkers) geeft de klinker een korte klank aan: *kat-ten, bed, werk-stuk, bord*.

Een dubbele klinker geeft altijd een lange klank aan: *maan, roos, beest, duur*.

Tweeklanken

Tweeklanken zijn twee klinkerklanken die samen een nieuwe klank vormen. Het Nederlands heeft de tweeklanken /au/, /ei/, /ui/. De tweeklanken /au/ en /ei/ kunnen op twee manieren worden geschreven. Zie *Één klank, verschillende schrijfwijzen*.

Medeklinkers

De medeklinkerklanken /g/, /j/, /k/, /p/, /s/, /t/, /z/ hebben verschillende schrijfwijzen. Zie *Één klank, verschillende schrijfwijzen*.

Algemene spellingregels bij de woordvorming

Bij de woordvorming binnen verschillende woordsoorten geldt een aantal algemene spellingregels. Sommige regels kunnen samen worden toegepast, in één woord. De regels gaan niet altijd op, er zijn ook uitzonderingen. In de uitleg bij Zelfstandige naamwoorden, Bijvoeglijke naamwoorden en Werkwoorden worden de algemene spellingregels, net als hieronder, aangegeven in **blauw**.

Dubbele klinker → enkele klinker (de klank blijft lang)

In een **gesloten** lettergreep wordt een lange klinkerklank weergegeven met een dubbele klinker (**raam**). Bij toevoeging van een lettergreep met een uh-klank ('uh' als in *bus*) blijft de klank lang en wordt de lettergreep **open**. Een **enkele** klinker is dan voldoende om de lange klank aan te geven: *raam – ra-men, hoog – ho-ge bomen*

Enkele klinker → dubbele klinker (de klank blijft lang)

In een **open** lettergreep wordt een lange klinkerklank meestal weergegeven met een enkele klinker. Wanneer bij afgeleide woorden de klank lang blijft, maar de lettergreep **gesloten** wordt, is een **dubbele** klinker nodig voor het weergeven van de lange klank: *vra-gen – ik vraag, we-ten – hij weet, stu-ren – jij stuurt*

Enkele medeklinker → dubbele medeklinker (de klank blijft kort)

Een enkele klinker geeft in een **gesloten** lettergreep een korte klank aan. Bij toevoeging van een lettergreep met een uh-klank blijft de klank kort. Er is dan een **dubbele** medeklinker nodig om de lettergreep **gesloten** te houden: *nat – een nat-te jas, pet – pet-ten, dik – dik-ke boeken, som – som-men*

f → v

Een **f** na een **dubbele klinker, tweeklank, -l, of -r** wordt meestal vervangen door een **v** als er een lettergreep met een uh-klank wordt toegevoegd, en er een **open** lettergreep ontstaat: *neef – ne-ven, bedrijf – bedrij-ven, golf – gol-ven, scherf – scher-ven*

Omgekeerd komt er een **f** in plaats van een **v** als er (bij de werkwoordsvorming) een **gesloten** lettergreep ontstaat met een **dubbele klinker, tweeklank, -l, of -r**: *geloven – ik geloof, blijven – ik blijf, delven – ik delf, sterven – ik sterf*
Uitzonderingen. Zie *Zelfstandige naamwoorden, Meervoud op -en*.

s → z

Een **s** na een **dubbele klinker, tweeklank, -l, of -r** wordt meestal vervangen door een **z** als er een lettergreep met een uh-klank wordt toegevoegd en er een **open** lettergreep ontstaat: *boos – bo-ze mensen, buis – bui-zen, hals – hal-zen, laars – laar-zen*.

Omgekeerd komt er een **s** in plaats van een **z** als er (bij de werkwoordsvorming) een **gesloten** lettergreep ontstaat met een **dubbele klinker, tweeklank, -l, of -r**: *blazen – ik blaas, blozen – ik bloos, verhuizen – ik verhuis*
omhelzen – ik omhels, beurzen – beurs.

Zelfstandige naamwoorden

Meervoud

- Bij de regelmatige vorming van het meervoud krijgen zelfstandige naamwoorden **-en** of **-s** achter het woord: *leerlingen, paarden, planten; spelers, cijfers, regels*.
- Woorden eindigend op een lettergreep met een uh-klank hebben meestal een meervoud op **-n** en **-s**: *periodes/perioden, ziektes/ziekten, keuzes/keuzen*.
- Er zijn ook woorden met een onregelmatig meervoud, zoals bijvoorbeeld *stad – steden, kind – kinderen*. Bij leenwoorden uit het Latijn of Grieks komen **-a** en **-i** voor als meervoudsuitgangen: *antibioticum – antibiotica, politicus – politici*.

Voor de uitgang **-en** of **-s** zijn geen duidelijke regels, behalve:

- **Verkleinwoorden** krijgen **-s**: *plantjes, regeltjes, rijmpjes, kettinkjes*
- **Leenwoorden** krijgen **-s** (of **-'s**; zie hieronder): *strips, teams, trucs, crèmes, cafés*

Meervoud op -s

Veel zelfstandige naamwoorden hebben een meervoud op **-s**, na **medeklinkers** en **dubbele klinkers**, ook bij leenwoorden: *lepels, dominees, trams, bureaus, sprays, barbecues, masseuses*

Bijzondere schrijfwijzen:

- **-s** na een lange klinkerklank of **-y**, voorafgegaan door een **medeklinker**: *collega's, taxi's, auto's, menu's, baby's*. De apostrof is nodig om de klank lang te behouden.
- **-es** na leenwoorden eindigend op een sisklank: *coaches, douches, slashes*

Meervoud op -en

Regels en bijzonderheden bij de spelling

- **Dubbele klinker → enkele klinker** als de klank lang blijft: *taak – ta-ken, been – be-nen, school – scho-len, muur – mu-ren*
- **Enkele medeklinker → dubbele medeklinker** als de klank kort blijft: *pan – pan-nen, prinses – prinses-sen, kip – kip-pen, bos – bos-sen, put – put-ten* (Vergelijk: enkele medeklinker als de klank lang wordt: *dag – da-gen, weg – we-gen, gebrek – gebre-ken, slot – slo-ten*)
- **Uitzondering:** na onbeklemtoond **-el, -es, -ik, -it**: *middel-en, dreumes-en, monnik-en, havik-en, slimmerik-en, kievit-en* (maar: *ogenblikken, valstrikken*)
- meestal **f → v** als de klinkerklank lang blijft, en na een tweeklank, **-l** of **-r**: *neef – ne-ven, dief – die-ven, duif – dui-ven, golf – gol-ven, scherf – scher-ven*
Uitzondering: woorden op **-graaf/-soof**: *fotograaf – fotogra-fen, filosoof – filoso-fen*
- meestal **-s → -z** als de klinkerklank lang blijft, en na een tweeklank: *vaas – va-zen, roos – ro-zen, reis – rei-zen, huis – hui-zen*
- een beklemtoonde **-ie** wordt **-ieën** en een beklemtoonde **-ee** wordt **-eeën**: *zeeën, ideeën, knieën, caloriegēn*
- **-ie → -iën** bij onbeklemtoonde **-ie**: *bacterie – bacteriën, kolonie – koloniën*

Verkleinwoorden

Een verkleinwoord wordt gevormd met **-je, -tje, -etje, -pje, of -kje** achter het woord: *kindje, huisje; boontje, dinertje; bonnetje; raampje; ketting – kettinkje*
Er zijn geen eenvoudige regels te geven voor het bepalen van de uitgang.